

fura rei immutabilis tam secundum esse quam secundum operationes, Avum est mensura rei immutabilis secundum esse; mutabilis vero secundum operationes, & accidens quae potest suscipere. Tempus denique est mensura rei omnino mutabilis, tam secundum esse, quam secundum operationes, Ita docet S. Doctor supra quest. 10. art. 5. his verbis: Tempus habet in se primum & posterius: Avum autem non habet in se primum & posterius, sed ei conjungi possunt: aeternitas vero non habet primum, neque posterius, neque in comparatione.

Suppono tertio aeternitatem aliam esse essentialiam, & aliam participatam. Aeternitas per essentialiam est duratio esse omnino indefectibilis, tam ab intrinseco, quam ab extrinseco, unde convenit soli Deo. Aeternitas vero participata est duratio rei immutabilis quidem ab intrinseco, mutabilis vero ab extrinseco, saltem per potentiam Dei, per quam potest destrui ac desinere esse, vel aliquam mutationem in se suscipere; & ista potest convenire rebus creatis, divinam immutabilitatem participantibus, ut colligitur ex D. Thoma supra q. 10. art. 2. ad 1. ubi ait: Quando Augustinus dicit quod Deus est auctor aeternitatis, intelligitur de aeternitate participata, et enim modo communiter Deus suam aeternitatem aliquibus, & suam immutabilitatem. His praesuppositis,

Inquitur, quamvis ex tribus mensuris jam explicatis visum beatificam mensurari? An tempus, vel avum, aut aeternitas essentialis, vel participata? In cuius difficultatis resolutione, quatuor reperio sententias. Prima eximit visum beatificam tempore mensurari, quia licet ejus duratio sit indivisibilis, & tota simul; illam tamen non intelligimus, nisi per ordinem ad nostrum tempus. Ita Vasquez supra disp. 36. cap. 5.

Secunda docet, illam non mensurari tempore, sed avo, Sic Scotus in 4. dist. 49. q. 6. quem sequitur Suarez in metaph. disp. 50. sect. 6. num. 18.

Tertia contendit, illam mensurari ipsa aeternitate essentiali Dei, Hanc tenent Ferraritanus, Bannes, Navarrete Biescas, & nonnulli alii ex Schola D. Thoma.

Ultima denique, quam alii Thomistae communiter defendunt, propriam mensuram visum beatificam esse aeternitatem non essentialiam, sed participatam, affirmat. Ita Capreolus, Cajetanus, Nazarius, Gonzalez, Joannes a S. Thoma, & alii communiter.

§. II.

Rejiciuntur tres primae sententiae, & quarta statuitur.

1. Dico primo, visum beatificam non mensurari tempore, Ita D. Thomas 3. contra Gentes cap. 61. ubi hanc conclusionem multipliciter demonstrat. Primo, quia in hoc aeternitas a tempore differt, quod tempus in quadam successione habet esse, aeternitas vero est tota simul; At in visum beatificam non est successio, sed omnia quae per illam videntur, simul, & uno intuitu videntur, ut in prima suppositione demonstratum est: Ergo non mensuratur tempore.

2. Secundo, Actio non est in tempore, nisi vel ratione principii, vel ratione termini quem attingit: Sed visio beatifica ex neutro capite potest esse in tempore, vel eo mensurari: Ergo tempore non mensuratur. Major constat, sic enim actiones rerum materialium sunt in tempore, ratione principii, actiones vero Angelorum, quando agunt in hac interiora, ratione termini. Minor vero probatur: Principium visum beatificum est intellectus lumine gloriae illustratus; & ipsa divina essentia in ratione speciei intelligibilis secundatus; terminus vero est eadem essentia in ratione speciei expressa, ut constat ex dictis in secunda & tertia disputatione; Atque tale principium, & talis terminus non subjacent tempori: Ergo visio beatifica, nec ratione principii, nec ratione termini subjacent tempori.

3. Tertio, Anima intellectiva est creata in confinio aeternitatis & temporis, ut dicitur in libro de causis; unde ejus actio per quam conjungitur inferioribus quae sunt in tempore, temporalis est; actio vero per quam conjungitur rebus superioribus quae sunt supra tempus, aeternitatem participat: Sed visio beatifica est actio perfectissima, per quam Angeli, & homines beati perfectissime conjunguntur Deo, qui est aeternus, & supra omne tempus: Ergo illa non est in tempore, sed in aeternitate participata: juxta illud Christi Joann. 17. Haec est vita aeterna ut cognoscant te Deum verum.

4. Denique probatur conclusio destruendo fundamentum Vasquez; Quod enim nos non intelligamus visum beatificam, nisi per ordinem ad nostrum tempus, non facit quod tempus sit mensura durationis illius; quia nos non cognoscimus illam durationem per reductionem ad nostrum tempus, tamquam ad aliquid perfectius, & simplicius, sed tamquam ad aliquid imperfectius, & nostro modo intelligendū accommodatius. Sicut licet non cognoscamus durationem Angeli, nisi per habitudinem ad

nostram tempus, nec attributa divina nisi per ordinem, & connotationem ad creaturas; non tamen propterea tempus nostrum sumitur ut mensura durationis Angelorum, nec creaturae, ut mensura perfectionis Dei; quia mensura semper se habet ut aliquid simplicius, & uniformius mensuratio.

Dico secundo, visum beatificam non mensurari avo. 10. Probatur primo ex Divo Thoma supra quest. 10. art. 5. ad 1. ubi dicit: Creatura spiritalis, quantum ad affectiones, & intelligentias, in quibus est successio, mensuratur tempore, quantum vero ad eorum esse naturale, mensuratur avo, sed quantum ad visum gloriae, participans aeternitatem.

Probatur secundo conclusio ratione fundamentali. Cum enim visio beatifica sit participatio divina intellectio, reddit animam veluti deformem, & modo divino operantem, ac proinde modo simpliciori, & immutabiliori quam sit Angelus in suo esse; unde cum diversitas mensurae durationis rerum, sumatur ex diverso gradu immutabilitatis illarum, ut docet D. Thomas loco citato, visio beata potest mensurari aliqua mensura nobiliori & uniformiori, quam sit ea quae mensurat Angelorum substantiam, ac proinde non mensuratur avo, sed aeternitate participata.

Probatur tertio conclusio: Avum licet in se sit immutabile, & totum simul, admittit tamen aliquam successione, & aliquas variationes accidentales in Angelo, five quoad mutationes locales, five quoad diversos actus, ut dicemus in Tractatu de Angelis disp. 5. art. 4. digesta unica. Sed visio beata nullam admittit successione, aut variationem, etiam accidentalem, in ipsa ratione visio: Tum quia principia ad illam concurrentia, scilicet lumen gloriae, & essentia divina per modum speciei unita, manent omnino invariata: Tum etiam, quia visio beatifica consistit intellectuale creaturam in ultimo termino, & sine, ac summa beatitudine, quae non potest amplius proficere nec deficere: Ergo illa non mensuratur avo.

Adde quod, sicut homo per gratiam viae, & dona supernaturalia, participat naturam Dei, & ejus attributa; ita & per visum beatificam, & gratiam consummatam patriae, immutabilitatem & aeternitatem Dei aliquo modo participat, ut docet D. Thomas supra q. 10. art. 3. ad 1. ubi ait: Dicitur multis aeternitates, secundum quod sunt multi participantes aeternitatem ex ipsa Dei contemplatione.

Adde etiam, quod visio beata appellatur vita aeterna, non solum quia durabit sine fine, nam hoc modo etiam vita damnatorum erit aeterna; sed quia inter res creatas summam immutabilitatem habet, & nullam admittit successione, aut variationem in ipsa ratione visum; & quantum ad operationes per se ad illam consequentes; licet illam admittat quantum ad illustrationes, & revelationes quae sunt extra Verbum, & quae per se ad illam non pertinent, sed ad illud genus cognitionis, quae scientia infusa appellatur.

Dico tertio, Visio beata non mensuratur aeternitate essentiali, sed participata.

Probatur primo ex D. Thoma 3. cont. Gent. cap. 61. ubi ait, quod visio Dei in quadam participatione aeternitatis percipitur. Et infra subdit: Est divina intelligentia in aeternitate est; vel magis est ipsa aeternitas: ergo visio praedita in participatione aeternitatis est.

Probatur secundo hac ratione fundamentali. Quod mensuratur aeternitate essentiali, debet fuisse necessario ab aeterno, & esse omnino immutabile ac indefectibile, tam ab extrinseco quam ab intrinseco: ut enim docet Divus Thomas supra quest. 10. art. 1. Ratio aeternitatis consequitur immutabilitatem, sicut ratio temporis consequitur motum: Sed visio beatifica, licet ab intrinseco sit invariabilis & indefectibilis, admittit tamen aliquam mutabilitatem, & defectibilitatem ab extrinseco, tam in genere entitativo, quam intelligibili: sicut enim illa incipit de novo, ita & potest desinere, si Deus de facto suspendat suum concursum, sicut de facto desit in aliquibus qui in hac vita videntur Deum, ut de Paulo, & Moysē docet D. Thomas hic art. 11. Item illa de potentia absoluta potest esse major vel minor, etiam in eodem subiecto; sicut de facto in diversis subiectis una est major quam cum non mensuratur aeternitate essentiali, unde alia mensura praeterquam aeternitate participata, mensurari nequit.

Sed quares primo, An sicut tempus est subiective in 16 primo mobili, & avum in supremo bonorum Angelorum, ita & aeternitas participata existat in aliquo subiecto, & quodnam illud sit?

Respondeo cum Nazario, valde probabile esse quod aeternitas participata subiective sit in intellectu perfectissimi beati, scilicet in anima Christi: sicut enim in genere motuum, motus primi mobilis est mensura ceterorum, quia est simplicior & uniformior; & sicut durationes Angelorum, propter eandem rationem, mensurantur per durationem

durationem supremi Angeli, ita probabile est omnes visiones beatas mensurari a visione Christi, quae ceteris immutabilior, uniformior, & simplicior est, in quantum unica existens complectitur omnia quae diversis visionibus aliorum beatorum videntur: immo, ut docet D. Thomas supra citatus, ad omnia se extendit, quae Deus videt per scientiam visionis.

Quares secundo, An aliae formae supernaturales, ut gratia, caritas, ut unio hypostatica, aeternitate participata mensurantur?

Respondeo gratiam & caritatem in duplici statu considerari posse: scilicet in statu imperio facto viae; ut regulariter per fidem, & cognitionem obscuram; & in statu perfecto patriae; & prout regulariter a lumine gloriae, & clara Dei visione. In primo statu mensurantur mensura imperfectum ipsius subiecti, & sunt in eo amissibiliter; eo quod non repleant totam ejus potentialitatem, ut docet D. Thomas 2. 2. quest. 24. art. 11. In secundo vero, gratia consummata patriae, cum sit omnino immutabilis & insusceptibilis, & amor beatificus, saltem ut tenentur in obiectum primum, scilicet Deum clare visum, aeternitate participata mensurantur: quia ad visum beatificum consequuntur, & illi conformantur, ac habent eandem cum illa immutabilitatem & indefectibilitatem. Dixi amor beatificus, ut tenentur in obiectum primum: ut enim ferretur in obiectum secundarium, id est in creaturas quas libere amat, non mensuratur aeternitate participata, sed tempore discreto, seu angelico, sicut in statu viae tempore communi, quia ex hac parte admittit mutabilitatem & successione, quam non admittit visio beatifica, etiam respectu creaturarum quas videt in Verbo.

De unione vero hypostatica, similiter dicendum est, illam mensurari aeternitate participata, quia est omnino immutabilis, & indefectibilis, multoque intimius ac perfectius Deo conjungitur, quam visio beatifica, vel gratia consummata patriae, ut docet D. Thomas 3. p. quest. 50. art. 2. his verbis: Gratia unio per quam divinitas unita est carni, est sui ratione est magis permanens, quia ordinatur ad unionem personalem, quam gratia adoptionis, quae ordinatur ad unionem effectivam.

Nec obstat si dicatur, istam unionem secum compatibilitatem operationum quas Christus exercebat in natura assumpta, dum erat in statu viae, & consequenter debere mensurari avo, quod mensurat rem immutabilem in substantia, & mutabilem in operatione.

Respondeo enim, negando Consequentiam: quia avum mensurat substantiam immutabilem, quae est principium, & radix operationum mutabilium; unio autem hypostatica non erat radix illarum operationum, quas Christus dum erat vator exercebat in natura assumpta, illae enim pertinebant ad naturam, quae est radix, & principium operandi; non vero ad hypostasis, quae solum est terminus naturae, nec operatur nisi illa mediante. Adde quod, si hoc argumentum concluderet, probaretur unio hypostatica mensurari tempore, non avo: quia actiones corporales quas Christus in natura assumpta exercebat, dum erat vator, erant subiectae mutabilitati temporis, & ab illo mensuratae, sicut actiones aliorum hominum.

§. III.

Solvuntur Objectiones.

19. Obijciens primo contra primam conclusionem: Visio Pauli quam habuit in via, fuit ejusdem rationis cum ea quam modo habet in patria, utpote terminata ad idem obiectum, & procedens ab eodem lumine gloriae, & ab eadem specie divina essentia: Sed illa fuit defectibilis, & subiecta mutationi, ac proinde mensurata tempore: Ergo & ista.

20. Respondeo primo, quod licet visio D. Pauli fuerit ejusdem rationis, quantum ad speciem; & substantiam, cum illa quam modo habet in patria, non tamen quantum ad statum, & modum durationis; quia non fuit data per modum status perfecti & permanentis, sed per modum transientis, non tollentis statum viae. Unde D. Thomas 2. 2. quest. 175. art. 3. ad 2. numerat illam inter prophetias, & ad modum prophetiae, seu confectionis transientis, dicit fuisse communicatam: quare licet illa per accidens, & ratione status, fuerit subiecta mutationi, & mensurata tempore, visio tamen qua nunc fruitor in caelo, est omnino immutabilis, & indefectibilis ab intrinseco, ac proinde non mensuratur tempore, sed aeternitate participata.

21. Secundo dicit potest, visum D. Pauli quam habuit in via, fuisse mensuratum aeternitate participata, sicut illa quam modo habet in patria; quia ab intrinseco, & ex sua natura, erat immutabilis & indefectibilis; quamvis ab extrinseco, & per Dei potentiam, fuerit mutata & destructa; sicut etiam Deus de absoluta potentia mutare

potest, & destruere visiones quae sunt in patria; & sicut ipsa substantia Angeli, quae mensuratur avo, potest desinere, si Deus voluerit eam annihilare.

Obijciens secundo contra secundam conclusionem: Avum 22 est mensura rei immutabilis in suo esse, & mutabilis secundum operationes ei adjunctas: Sed visio beatifica, quamvis sit immutabilis, & indefectibilis in suo esse, est tamen mutabilis quoad perfectiones adjunctas, Ergo mensuratur avo. Major constat, nam substantia Angeli mensuratur avo, quia licet sit in se incorruptibilis & indefectibilis; habet tamen aliquam variationem accidentalem, quoad motus locales, & operationes illi adjunctas. Minor vero probatur: Beati non vident statim initio beatitudinis omnia quae pertinent ad eorum statum, sed de his paulatim, & successive illuminantur a Deo, ut diximus articulo precedenti: Ergo visio beatifica admittit in se revelationes & illustrationes, ac proinde mutabilis est quoad operationes illi adjunctas.

Respondeo distinguendo Majorem: Avum est mensura rei immutabilis in suo esse, mutabilis vero secundum operationes illi adjunctas per se, concedo. Illi adjunctas per accidens tantum, nego. Similiter distinguo Minorem: Visio beatifica est mutabilis quoad operationes illi adjunctas per se, nego. Illi adjunctas per accidens, concedo.

Explicatur: In beatis duo sunt genera operationum, quaedam per se consequuntur ad visum beatificam, ut amor, fructus, delectatio, & ista sunt omnino immutabiles, & indefectibiles ab intrinseco, sicut ipsa visio a qua dimanant. Aliae vero sunt quae visum beatificam per accidens adjunguntur, ut illuminationes, & revelationes quae sunt extra Verbum; quae, ut supra diximus, per se non pertinent ad visum beatificam, sed ad illud genus cognitionis, quam Theologi appellant scientiam infusam, quae per accidens ad illam consequitur. Quamvis ergo in beatis sit aliqua mutatio, & variatio accidentalis, quantum ad illustrationes, & revelationes factas extra Verbum, quia tamen ipsa visio beata nullam patitur mutationem: quantum ad alias operationes quae per se ad illam consequuntur, non mensuratur avo, sicut substantia Angeli, quae est principium & radix operationum mutabilium quae per se ad illam consequuntur, sed aeternitate participata.

Obijciens tertio contra tertiam conclusionem: Visio beata 24 habet divinam essentiam loco speciei: Ergo debet mensurari eadem mensura qua illa: Sed essentia divina aeternitate essentiali mensuratur: Ergo & visio beatifica.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam. Licet enim essentia divina quae in visione beatifica gerit vices speciei, in se mensuretur aeternitate essentiali; quia tamen concursus ejus ad visum, incipit & potest desinere, & illa potest ad majorem vel minorem visum concurrere, quod totum importat aliquam mutabilitatem, saltem ab extrinseco, & in ordine ad potentiam Dei absolutam; ideo visio beatifica mensuratur aeternitate participata, non vero essentiali. Sicut etiam licet Verbum divinum suppleat rationem personae in humanitate Christi; unio tamen hypostatica, ut supra dicebamus, non mensuratur ipsa aeternitate essentiali, sed participata. Tum quia incipit aliquando, & de absoluta Dei potentia potest desinere. Tum, etiam quia licet humanitati communicetur existentia divina, illa tamen non communicatur ut propria, & homogenea ipsi, sed ut suppleans vices existentiae creatae.

DISPUTATIO VII.

De Nominibus Dei.

Ad quaestionem 13. D. Thoma.

Licet Deus ineffabilis sit, ipsiisque (ut olim dicebat Plato) intelligere difficile sit, loqui autem impossibile: tamen de nominibus ejus breviter hic cum S. Doctore differendum est: Divina enim (inquit Leo Papa serm. 4. de Passione) considerationis materia, ex eo quod ineffabilis est, sancti tribuit facultatem; nec potest deficere quod dicitur, dum non potest esse satis quod dicitur.

ARTICULUS UNICUS.

Breviter exponuntur, & declarantur quae de divinis nominibus, communiter docent Theologi.

Quae Theologi communiter docent cum D. Thoma de divinis nominibus, facillima sunt, & deduci possunt ex doctrina quam tradit Aristoteles 1. de interpret. ubi docet nomina significare res mediante conceptu; subindeque nomina imposita ab aliquo, non magis rei quidditatem significare, quam ipse conceptus imponentis vel loquentis exprimat. Ex quo